

[Η αγρία όφισ των Αθηναίων]

Δέν είχε πολὺ ἄδικον ὁ Κατσικαπῆς. Ἡ ὄφισ τῶν Ἀθηνῶν ἦτο ἀκόμη ἀγρία. Τὰς ἐντυπώσεις μου ἔγραφα τότε πρὸς τὸν Λιβαδᾶν διὰ μακρῶν. Ἡ ἐπιστολή μου ἐδημοσιεύθη τὸν Ἰούλιον εἰς τὴν *Κλειῶ* τῆς Τεργέστης. Ἀντιγράφω μερικὰ ἀποσπάσματά της, ὄχι μόνον ὡς παράστασιν τῆς τότε καταστάσεως, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔνδειξιν τῶν πολιτικῶν μου σκέψεων καὶ φρονημάτων. Δέν ἤμην ἐξ ἀρχῆς ἄκρος θιασώτης τῆς Μεταπολιτεύσεως, ἀλλὰ τὰ Ἰουνιακὰ μὲ ἐπανάφεραν ὀριστικῶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς συντηρητικότητος. Δέν ἤμην γεννημένος δι' ἐπαναστάτης.

Ἴδου ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπιστολῆς μου: (Ὁ Λιβαδᾶς μετέτρεψε τὸ λεκτικόν μου συμφώνως πρὸς τὰς ὑπερκαθαρευούσας ἀρχὰς τῆς *Κλειοῦς*. Ἐπαναφέρω τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸ ὕφος καὶ τὴν γλῶσσαν μου.)

«Γράφω ὑπὸ τὸ κράτος μεγάλης μελαγχολίας, διότι τὰ τελευταῖα ὀδυνηρὰ συμβάντα, ἐκθέσαντα τὴν πολιτικὴν καὶ ἠθικὴν μας ἀσχημοσύνην καθ' ὅλην τὴν γυμνότητά της, πολλὰς παρηγόρους πλάνας μου διέλυσαν καὶ πολλὰς γλυκείας μου ἐλπίδας διαψεύδουν.

»Πρὸ ἐνὸς περίπου μηνός ἔλειπα ἐξ Ἀθηνῶν, εὐρισκόμενος εἰς τὰς Κυκλάδας, ὅπου, ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τακτικῆς καὶ συχνῆς συγκοινωνίας, χωρισμένος ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κόσμου, οὔτε εἶδα, οὔτε ἤκουσα, οὔτε νὰ φαντασθῶ ἠδυνάμην τὰ λαβόντα χώραν εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνοσιουργήματα κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑβδομάδα. Ἀλλὰ καὶ πάλιν, μολονότι βλέπω παντοῦ τὰ ἴχνη τῆς βεβήλου καὶ ἀδελφοκτόνου πάλης, μόλις δύναμαι νὰ πιστεύσω ὡς ἀληθῆ, ὡς γενόμενα, ὅσα ἀκούω καὶ ὅσα ἀκόμη βλέπω.

»Καὶ ὅμως ὑπάρχει τόση μεταβολὴ εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τῆς πρωτεύουσης, ὥστε δέν δύναται δυστυχῶς νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ ἡ ἀμφιβολία περὶ τῶν διαπραχθέντων. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα καὶ ὄλαι αἰ ἐπὶ τῆς πλατείας Λουδοβίκου οἰκίαι εἶναι κατατρυπημέναι ἀπὸ σφαίρας μεγάλας καὶ μικράς, καθὼς καὶ ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ πρόσοψις τῶν Ἀνακτόρων. Ἐκτὸς δὲ τῶν κέντρων τούτων τῆς πάλης, βλέπει τις σποραδικῶς, καθ' ὅλην τὴν πόλιν, τοὺς τοίχους τῶν οἰκιῶν σηματοδευμένους ἀπὸ τὰς σφαίρας. Πολλαχοῦ τὸ λιθόστρωτον εἶναι κηλιδωμένον ἀπὸ αἶμα. Πλησίον τῆς Τραπεζῆς ὁ τοίχος μιᾶς οἰκίας εἶναι μαῦρος ἀπὸ τὰ αἶματα τὰ ρεύσαντα ἀπὸ τὸν ἐξώστην, ὅπου στρατιῶταί τινες ἐφρονεύθησαν. Εἰς πολλὰς γωνίας ὀδῶν μένουν ἀκόμη οἱ λίθοι, διὰ τῶν ὁποίων εἶχαν σχηματισθῆ ἐκ τοῦ προχείρου ὀχυρώματα ἢ *μετερίζια*...

»Μεγαλειτέραν ὅμως ἐντύπωσιν προξενοῦν αἱ λοιπαὶ μεταβολαὶ τῆς ὄψεως τῶν Ἀθηνῶν. Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἡ πόλις ἦτο πλήρης στρατιωτῶν, περιπολούντων ἢ περιφερομένων πεζῇ ἢ ἐπὶ ὀχημάτων, ἢ χαρτοπαιζόντων εἰς τὰ καφενεῖα. Οἱ στρατῶνες ἦσαν πλήρεις, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ προπάντων οἱ ὑπαξιωματικοὶ ἔσυραν τὴν σπάθην των εἰς τὰ λιθόστρωτα ἢ ἐκάλπαζαν εἰς τὰς ὁδοὺς ἔφιπποι. Μουσικαὶ στρατιωτικαὶ ἐπαϊάνιζαν καθ' ἐκάστην εἰς τὰς πλατείας καὶ τοὺς περιπάτους. Ἐκτὸς τῆς στρατιωτικῆς ταύτης ἐπιδείξεως, ἡ κίνησις τῆς Ἐθνοφυλακῆς, ἢ ὑπαρξίς τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως καὶ ἡ ἐπαναστατικὴ ἐν γένει ζωηρότης τῶν Ἀθηναίων προσέδιδαν εἰς τὴν πρωτεύουσαν ὄψιν ἔκτακτον, ἢ ὁποία δέν εὐχαρίσκει ἴσως τὸν φιλήσυχον πολίτην ἢ τὸν φιλοσοφοῦντα παρατηρητὴν, ἔθελγεν ὅμως τὸν ἀδιάφορον θεατὴν, τὸν ἀναζητοῦντα ἐντυπώσεις φαιδράς. Τώρα οὐδὲ εἰς σχεδὸν στρατιώτης φαίνεται εἰς τὰς ὁδοὺς, οἱ στρατῶνες εἶναι κενοὶ καὶ οὔτε σκοποὶ φρουροῦν εἰς τὰς κλειστάς θύρας των. Μόνοι οἱ ἔθνοφύλακες περιπολοῦν. Τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν κατέχουν ἐναλλάξ Ἄγγλοι, Γάλλοι, Ρῶσσοι· μουσικὴ οὐδαμοῦ ἀκούεται· πολλαὶ οἰκίαι μένουν κλεισμένα· οἱ κάτοικοι των ἔφυγαν εἰς τὸν Πειραιᾶ, εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἢ ἐκτὸς τοῦ κράτους. Γενικὴ κατῆφεια βασιλεύει. Νομίζει τις ὅτι ὀργῇ Κυρίου κατεμάρανε τὴν ἀτυχῆ πόλιν.